

FYLKESMANNEN I SØR - TRØNDELAG MILJØVERNAVDELINGEN

RAPPORT

5/1986

ÅRSRAPPORT 1985

MILJØVERNAVDELINGEN I SØR-TRØNDELAG

FAGGRUPPE:

☒	FISK
☐	KART OG DATA
☒	NATURVERN, FRILUFTSLIV
☒	VANN, AVLØP, RENOVASJON
☒	VILT

TRONDHEIM

ÅRSRAPPORT

1985

MILJØVERNAVDELINGEN I SØR-TRØNDELAG

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
1. VANN, AVLØP OG RENOVASJON	1
2. NATURVERN OG FRILUFTSLIV	12
3. VILT	25
4. FISK	29
5. VASSDRAGSFORVALTNING	31

1. VANN, AVLØP OG RENOVASJON

1.0 BEMANNING

4 ansatte (herav 2 i vikarstillinger) + 2 engasjerte - en til kontroll av landbruksforurensninger i ca. 3 mnd., og en til delvis statlig finansierte prosjekter vedr. resipientundersøkelser, landbrukskontroll og registreringsarbeider i ca. 9 mnd. Lønn til sistnevnte er delvis finansiert med "Rettedalsmidler". O.ing. Bell har ved utgangen av året sagt opp sin stilling ved avdelingen.

2.0 VIDEREUTDANNING/KURS/INFORMASJON

De ansatte har deltatt i div. videreutdanningskurs innen VAR-sektoren, bl.a.

- NIF-kurs om behandling av avløp fra næringsmiddelindustri og metallholdig avløp fra industri.
- NIF-kurs om lønnsomhet og resultatrettet arbeid i off. virksomhet.
- Fics-kurs EDB - Kvam-Data.
- MD-kurs i Hamar (videreopplæring).
- Avdelingen har dessuten arrangert egne kurs helt eller delvis i egen regi, eller deltatt med foredrag o.l.
- NKS-konferanse om komm. planlegging og forurensningsloven (Orkanger).
- Arrangert kurs om fiskeoppdrett for kommuner m/DN, fiskerisjefen m.fl.
- Kurs på Ingeniørhøgskolen (VAR) og NTH.
- Deltar i bibliotekgruppe for miljøv.avdelingene.
- Deltar i SFT-arbeidsgruppe vedr. Erfaring fra avfallsfyllinger.

3.0 KOMMUNALE AVLØPSANLEGG

I fylket er det nå 29 kommunale renseanlegg, herav 18 høygradige anlegg.

Kostnadsrammen for oppryddingstiltak som det gis statlig finansieringsbistand til, var i 1985 9,0 mill. kr., herav statlige lån 4,9 mill. kr. og tilskott 1,4 mill. kr.

Gjenstående oppryddingstiltak i fylket var i 1985 kostnadsberegnet til ca. 520 mill. kr., hvorav en vesentlig del faller på Trondheim kommune. Kommunen har utarbeidet kloakkrammeplan som er til behandling. Planen er basert på at oppryddingstiltakene skal være ferdig innen år 1995-2000.

Utbyggingen av kommunale kloakker går sent. Dersom den overordnede statlige målsetting skal oppfylles, må finansieringsmulighetene tillegges betydelig oppmerksomhet, både av sentrale myndigheter og kommunene.

Det er fortsatt mange kommuner som ikke har utarbeidet eller har ajourførte kloakkrammeplaner. Avdelingen har igangsatt arbeider med en mal for kloakkrammeplanlegging som vil foreligge våren 1986. Intensjonene er at denne skal være grunnlag for å rasjonalisere samt anspore kommunene til å sette igang med denne planleggingen.

Det er ved denne planleggingen forutsatt medtatt planer for langsiktige løsninger og investeringsprogram for de nærmeste årene. Dette mener en vil være til stor nytte for kommunenes budsjetteringer og oversiktsplanlegging.

Oversikt over renseanleggene er gitt i bilag 1 og 4.

Rammeplaner for avløp vil også rasjonalisere fylkesmannens saksbehandling ved utslippssøknader og søknader om lån og tilskott.

Seksjonens arbeider med utslippssøknader, uttalelse/behandling av oversiktsplaner, vurdering av kommunale låne- og tilskottssaker, avgifter og budsjetter, har tatt en betydelig del av arbeidsinnsatsen i 1985 og vil fortsatt bli en av de større arbeidsoppgaver.

Saneringsplaner for ledningsnett er store oppgaver i kommunene som hittil er lavt prioritert og som krever oppfølging.

Alle renseanleggene er gjennomgått, og rapport vil foreligge våren 1986.

4.0 UTSLIPP FRA SPREDT BEBYGGELSE

En sporer en viss holdningsendring i en del kommuner når det gjelder utbygging av spredt bebyggelse. Bl.a. er det vist interesse for å igangsette resipientundersøkelser som grunnlag for å vurdere konsekvenser ved utbygging av separate anlegg. I denne forbindelse vil det være gunstig med tilskottsordninger for å få dette igang i større omfang og oppfølging fra miljøvern-avdelingen.

5.0 LANDBRUKSFORURENSNING

I 1985 ble det gjennomført 421 nye kontroller, og av disse var det større eller mindre mangler ved 183 av brukene, tilsvarende 43 % av de kontrollerte. Av ca. 25 etterkontrollerte bruk ble ingen gitt nytt pålegg om utbedring.

Med bakgrunn i at Sør-Trøndelag er et av de 3 største fylkene i landet når det gjelder driftsareal, antall gårdsbruk og storfe, silomengder m.v., er det fortsatt behov for en betydelig innsats for å få redusert forurensningene innen denne sektoren.

En må derfor beklage at lønns- og reisebudsjett og prioriteringer for 1986 medfører at det bare kan engasjeres 1 silokontrollør. Dette harmonerer ikke med intensjonene i "Handlingsplan mot landbruksforurensninger" som er igangsatt, og at tilskottet som landbruksetaten har fått til utbedring av gjødselekjellere er økt fra 1,3 mill. kr. til 1,7 mill. kr.

Det arbeides med å få tatt i bruk "Landsys" når det gjelder registrering av resultater og oppfølging av silokontrollen. Egen rapport om kontroll av landbruksforurensninger for 1985 er utarbeidet.

6.0 FISKEOPPDRETT/SETTEFISKANLEGG

Pr. 1.1.1985 var det gitt konsesjon for 455.500 m³ mørevolum for matfisk fordelt på 61 anlegg.

På samme tidspunkt var det gitt konsesjon for produksjon av 2.375 mill. settefisk fordelt på 13 anlegg.

I 1985 har det vært stor pågang av søkere med planer om etablering av settefiskanlegg. Kvaliteten på søknadene har vært mangelfulle. Dette har medført ekstraarbeid ved avdelingen samtidig med at saksbehandlingen har tatt lang tid. For å bedre på forholdene nevnt ovenfor, har man engasjert seg i møtevirksomhet samt arbeid med utarbeiding av retningslinjer.

Kontroll og overvåking av anlegg er i dag et forsømt område. Dersom denne oppgaven skal prioriteres, må det, i alle tilfelle i en oppstartingsfase, tilføres ressurser.

7.0 PELSDYRANLEGG

Stadig flere kommuner har innsett problemene som tilfeldige etableringer av pelsdyrfarmer har medført. De har derfor engasjert seg i utpeking av egnede samleområder.

For å få en best mulig styring vedr. forurensning kreves det søknad til fylkesmannen etter forurensningsloven. Innføring av rutiner for slik behandling har i 1985 krevd ekstrainsats ved avdelingen. Arbeidet innen dette feltet vil kreve betydelig innsats de nærmeste årene.

8.0 AVFALL/GJENVINNING

- Kommunale avfallsanlegg/slamm

Alle kommunene unntatt en har en eller annen form for renovasjonsordning. Hittil har det meste av avfallet blitt deponert på avfallsfyllinger.

Fra årsskiftet 1985/86 er Trondheim E.verks forbrenningsanlegg for avfall kommet i drift, og foruten Trondheim kommune leverer Malvik og Klæbu kommuner avfallet til forbrenningsanlegget. Melhus, Skaun og eventuelt Midtre Gauldal kommuner har planer om å levere til forbrenningsanlegget. Av den totale avfallsmengde i fylket vil dermed ca. 75 % av avfallet gå til dette forbrenningsanlegget. Noen kommuner har problemer med å etablere deponeringsplasser p.g.a. vansker med å skaffe grunnarealer, dekningsmasse m.v.

Avdelingen har betydelige arbeider i de nærmeste årene til veiledning, konsesjonsbehandling m.v. når det gjelder etablering av mottaksanlegg for slam.

- Etter anmodning fra Trondheim Helseråd er 10 private avfallsplasser befart i 1984/85. I utgangspunktet skulle dette være rene fyllinger/bygn.matr. o.l., men det ble konstatert en del forurenset avfall ved en del fyllinger. Avdelingen har tilskrevet eierne av disse fyllingene, og helserådet følger opp saken.

- Spesialavfall

Trondheim kommune ved Renholdsverket er regionansvarlig for Møre og Romsdal og de to Trøndelagsfylkene for innsamling av spesialavfall. Systemet er nettopp organisert for en prøveperiode på 2-3 år.

- Bilvrak

Det er 9 oppstillings/oppsamlingsplasser for bilvrak i fylket. Alle er godkjent, men det gjenstår å fullføre miljøverntiltakene ved 3 av plassene.

Bjugn kommunale oppstillingsplass er nedlagt, og ny oppsamlingsplass er etablert i privat regi i tilknytning til et verksted.

Miljø- og ressursmessig ser det ut til at oppsamlingsplasser drevet i privat regi fungerer best.

- Gjenvinning av avfall

Prosjekt "Bedre utnyttelse av slakteavfall og kadavre" ble oppstartet i 1985 og var forutsatt gjennomført i 1985. Hittil foreligger ingen rapport fra prosjektet. For øvrig er det ikke tatt opp nye prosjekter i 1985.

Oppdrettsnæringen har tatt opp spørsmålet om gjenvinning av avfall fra fiskeriindustri og aquakulturnæring.

Fylkesmannen finner det naturlig at også spørsmålet om behandling av død fisk, antibiotikabehandlet fisk m.v. vurderes m.h.t. forurensningsproblemer. Spørsmålet er tatt opp med SFT/MD.

9.0 KOMMUNALE AVGIFTER VANN, KLOAKK OG RENOVASJON

Alle kommuner har innført forskrifter om kloakkavgift etter Lov om kommunale vann- og kloakkavgifter.

Det er til dels store forskjeller på avgiftene i kommunene.

Kommunene utnytter i forskjellig grad mulighetene til å dekke inn kostnader/utgifter innen VAR-sektoren.

Enkelte kommuner har her betydelige inntekspotensialer.

Noen få kommuner har iflg. regnskaper og budsjetter betydelig overskudd på disse tjenester, noe som ikke er forutsatt.

Oversikt over vann-, kloakk- og renovasjonsavgifter i 1985 er gitt i bilag 2.

10.0 DUMPING AV BÅTER M.V.

Ved rundskriv T-12/84 fra Miljøverndepartementet er fylkesmannen delegert myndighet til å gi tillatelse etter Forurensningsloven

til dumping av stoff og gjenstander i sjøen, - i hovedsak gjelder dette båter og mudringsmasser. Kystverket gir endelig tillatelse når det gjelder båter.

Saksbehandlingen samordnes med Kystverkets behandling etter havneloven.

Nærmeste godkjente plasser ligger i Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag fylke, h.h.v. Romsdalsfjorden og Gjeslingan.

Det er et utbredt ønske om at det også etableres en dumpingsplass i Sør-Trøndelag a.h.t. transportavstander o.l. Kystdirektoratet er tilskrevet om saken.

11.0 OVERVÅKNING AV VANNRESSURSER

Glåma, Orkla, Orkdalsfjorden og Trondheimsfjorden inngår i det statlige overvåkningsprogrammet. Det årlige programmet for Trondheimsfjorden ble sløyfet i 1984 og 1985.

Miljøvernavdelingen i Nord- og Sør-Trøndelag anmodet i 1983 SFT om at overvåkningsprogrammet for Trondheimsfjorden blir mer tiltaksrettet. I Sør-Trøndelag er det av spesiell interesse å få undersøkt sørsiden av fjorden fra Høvringen (Flakk) til Stjørdal i sammenheng bl.a. for å vurdere rensekraft for utslipp på dennestrekningen i Trondheim og Malvik kommuner. SFT arbeider med saken, men hittil foreligger ikke noe program.

Gruveforurensningen i Gaula er den industriforurensning i fylket som det hittil er gjort svært lite med.

SFT har planer om å gjennomføre et program i 1986 og 1987 med rapportering i 1988. Endelig program fra SFT foreligger ennå ikke.

Miljøvernavdelingen har anmodet SFT om at det må arbeides med å gjennomføre tiltak for å redusere utslippene fra de to største kildene Kjøligruben-Grubebekken og Killingdal Gruber, snarest uten å avvende resultater fra det tiltaksrettede overvåkningsprogrammet fra Gaula.

Med statlig støtte (SFT og MD) er det gjennomført lokale undersøkelsesprogrammer og utarbeidet rapporter for:

- Undersøkelser av sigevann fra avfallsfylling i Sørå. (Trondheim kommune)
- Undersøkelser i Buvatnet. (Fellesprosjekt Rennebu kommune og SFT)
- Undersøkelser i Børselva og Vigda i Skaun kommune vedr. forurensningstilførsler.
- Undersøkelser i Gaula. Fremtidige oppgaver.
- Organisere undersøkelser i div. vatn og vassdrag utenom de som inngår i statens program for å klarlegge forurensningssituasjonen.

- Undersøkelser om forurensningstilstanden bør gjennomføres og følges opp. Forutsetningen må være at de sentrale myndigheter MD og SFT følger opp og gir nødvendige midler og faglig bistand.

12.0 DIV. OPPGAVER

- . Fiskeforedlingsbedrifter
I 1985 har det ikke vært mulig å prioritere arbeider med oppfølging av fiskeforedlingsbedrifter.
- . Samla Plan
Arbeider med forurensningsdelen i div. vassdragsrapporter.
- . Uttalelse vedr. graving i vassdrag - v/uttak av grus.
- . Samarbeid med Jämtlands län og Nord-Trøndelag vedr. forurensningsspørsmål, sur nedbør m.v.
- . Avdelingen har ikke noe formelt ansvar når det gjelder akutt forurensning, men en del tid har medgått som kontaktledd mellom SFT og kommunene m.fl.

I fylket er det to godkjente interkommunale beredskapsområder for oljeforurensning.

- . Støy. Fylkesmannen har i 1985 ikke hatt noe ansvar for støysaker. Søknader i forbindelse med etablering/utvidelser av skytebaner blir oversendt fra SFT til uttalelse.

I 1985 har avdelingen begynt å vurdere vegtrafikkstøy i forbindelse med reguleringsplaner. Ved delegering av støysaker til avdelingen vil det kreves arbeidskraft og kompetanseoppbygging innen feltet.

- . Uttalelse til kommunal. ÅB og LTB.
- . Uttalelse til reguleringsplaner og generalplaner.
- . Behandling av låne- og tilskottssaker.
- . Utbygging av EDB.

13.0 OPPSUMMERING

Den vesentligste del av arbeidskapasiteten ved VAR-seksjonen har også i 1985 gått med til alminnelig saksbehandling av utslipps-søknader, klagesaker, låne- og tilskottssaker, uttalelse til kommunale budsjetter, kommunale utbyggingsplaner, m.v.

I 1985 har arbeider med oppdrettsanlegg for fisk og etablering av pelsdyrfarmer krevd betydelig tid, bl.a. til veiledning i søknadsfasen.

Flere viktige oppgaver har p.g.a. manglende ressurser blitt lavt prioritert, bl.a. veiledningsoppgaver til kommunene og kontakt med kommunene, kontroll av fiskeforedlingsbedrifter, kommunale renseanlegg, kontroll med oppdrettsanlegg, støysaker m.v.

;

P.g.a. små bevilgninger må innsatsen når det gjelder kontroll med landbruksforurensninger reduseres i 1986 i forhold til 1985 og tidligere år. Konsekvensen blir at det bare kan engasjeres en silokontrollør i sommersesongen 1986.

Erfaringsmessig har kontrollvirksomheten betydelig virkning i og med at etterkontroller viser at det da er få feil ved anleggene. I denne sammenheng vil en også peke på det økende omfanget arbeidet med pelsdyrfarmer har fått og den kontrollvirksomhet som der vil bli nødvendig.

Videre viser en til Miljøverndepartementets brev hvor det er forutsatt en betydelig delegering av oppgavene i de nærmeste årene.

Avdelingen har på bakgrunn av ovennevnte overfor Miljøverndepartementet prioritert VAR-seksjonen når det gjelder søknad om ny stilling ved avdelingen.

Dersom det skal være mulig å følge opp nåværende oppgaver og de oppgaver som er planlagt delegert til VAR-sektoren, må dette følges opp allerede i 1987 og de nærmeste årene med overføring av ressurser bl.a. til:

- Lønn til ny stilling ved VAR-seksjonen (avd.ing.).
- Økte midler til ekstrahjelp og til reisebudsjett a.h.t. kontroll med:

landbruksforurensninger og pelsdyrgårder
kommunale renseanlegg
oppdrettsanlegg for fisk
avfallsanlegg

- Tilskott til lokale resipientundersøkelser o.l. og lokal vannforurensningsovervåkning i form av budsjetttrammer for avdelingens disponering og prioriteringer.
- Midler til konsulentbistand.

Tabellen angir hvilke renseanlegg som er bygd og tatt i bruk pr. 1.1.1986.

OVERSIKT KLOAKKRENSEANLEGG PR. 1.1.1986

Kommune	Anleggets navn	Bygge- år	Rense- prinsipp	Dimensjonerende belastning pe	Tilknyttet pe
Holtålen	Haltdalen r.anl.	80	B/K	700	350
Klæbu	Ostangen	75/82	M/K	3.800	2.200
Malvik	Saksvikbukta	82	M(Sil)	6.000	2.000
Melhus	Korsvegen	78	B/K	650	400
"	Ler	76	"	650	350
"	Lundamo	76	"	1.000	500
"	Varmbo	75	B	5.000	1.500
"	Kvål	80	B/K	500	300
"	Hovin	78	B/K	650	350
"	Rye	75	Biodam	60-70	160
Oppdal	Sentrum	79	M(Sil)	10.000	6.000
M.Gauldal	Moøva	80	M	5.000	1.200
Rennebu	Berkåkmoen	81	B/K	2.300	2.000
Røros	Røros r.anl.	76	M/B/K	5.000	3.000
"	Glåmos	79	B/K	400	200
"	Brekken	78	B/K	400	150
Selbu	Innbygda	80	B/K	1.100	900
Skaun	Eggkleiva	83	B/K	500	0
"	Lereggen	74	Biodam	110	84
Tr.heim	Solbakken	75	B/K	65	40
"	Leirfallet	81	B/K	1.300	400
"	Høvringen	78	M(Rist)	120.000	86.400
"	Øyneset aldersh.	80	B/K	130	88
"	Sjøskogbekken	82	M(Sil)	9.000	2.300
Rissa	Uddu	76	B/K	1.000	800
Meldal	Grevstad	76	M(Sil)	625	380
"	Løkken	84	M		
Tydal	Stugudal	80	Biodam	450	250
Ørland	Hovdetåa	82	Sil	10.000	0
SUM				186.395	

B - Biologisk rensetrinn

K - Kjemisk rensetrinn

M - Mekanisk rensetrinn

UTDRAG AV KOMMUNALE ÅRSAVGIFTER 1985 (EKSKL. M.V.A.)

BOLIG 101 M²

KOMMUNE	VANN	KLOAKK	RENOVASJON	FEIING
AGDENES	600	450	-	50
BJØGN	950	555	550	77
FRØYA	750	500	-	80
HEMNE	505	425	465	120
HITRA	530	265	-	70
HOLTÅLEN	552	330	110	39
KLÆBU	300	335	430	50
MALVIK	460	445	575	90
MELDAL	560	600	500	110
MELHUS	355	355	620	79
MIDTRE GAULDAL	540	435	530	85
OPPDAL	960	1120	548	150
ORKDAL	607	607	490	160
ØSEN	542	452	635	75
RENNESBU	570	470	355	100
RISSA	535	413	405	78
ROAN	416	416	-	65
RØROS	332	486	376	30
SELBU	600	580	330	80
SKAUN	565	385	385	75
SNILLFJORD	424	536	371	70
TRONDHEIM	524	418	510	103
TYDAL	385	385	200	45
ØRLAND	690	440	530	85
ÅFJORD	720	440	400	75
GJENNOMSNIITT	559	473	444	82

BILAG 3

DEKNINGSGRAD I % FOR KOMMUNALE AVGIFTER 1985

	Kommune	Vann	Kloakk	Renovasjon	Feiervesen
	Agdenes	44	47		
	Bjugn	45	76	100	72
	Frøya	38	51		57
	Hemne	83	43	91	73
1)	Hitra	40	74	65	76
2)	Holtålen		42	93	37
1)	Klæbu	82	29	84	5
	Malvik	60	83	70	91
	Meldal	96	54	88	84
	Melhus	71	51	91	80
1)	Midtre Gauldal	143	22	92	100
	Oppdal	130	79	105	93
	Orkdal	105	85	94	102
	Osen	29	50	66	12
	Rennebu	57	20	26	24
	Rissa	30	58	100	100
	Roan	34			51
	Røros	35	44	76	40
	Selbu	35	65	50	64
	Skaun	47	36	91	76
	Snillfjord	13	24	79	11
3)	Trondheim	151	162		
	Tydal	22	10	21	24
	Ørland	70	94	95	72
	Åfjord	68	75	96	59
	Gj.snitt	64	57	77	64

1) Ikke trekt inn fellesutgifter.

2) Ikke kommunalt vannverk.

3) 1984-tall.

PROSJEKT SOM HAR FÅTT FINANSIERINGSBISTAND TIL AVLØPSANLEGG I 1985

Kommune	Prosjekt	Kostnad -85 i 1000 kr.	Lån	Tilskott
Meldal	Sanering avløp Bjørnli	524	210	160
Oppdal	Avløp Skrokktjern-Kullsj.	700	285	205
Tydal	Renseanl. Ås	1500	640	475
Roan	Avløp Bessaker	710	290	210
Klæbu	Avløp Hyttfossen	695	0	190
Frøya	Hovedkl. Hamarvik	501	200	150
Tr.heim	Avl. Nidareid-Grenaderen	630	430	0
"	Avl. langs Nidelva	1060	730	0
"	Avl. Heimdalsbyen-Tunnel	2894	2000	0
"	Avl. Ranheim Vestre	160	100	0
"	Avl. Hansb.-Survika	795	540	0
Osen	Avl. Osen sentrum	1125	Ikke beh. pr.dato	235
SUM		11364	5425	1625

Lån til avfallsanlegg -

Ingen anlegg har fått finansieringsbistand i 1985.

Planleggingstilskott - 1985

Selbu kommune	-	Saneringsplan	kr. 60.000,-
Bjugn	"	Utredning renovasjon	kr. 7.000,-
Hitra	"	Rammeplan avløp	kr. 60.000,-

2. NATURVERN OG FRILUFTSLIV

A. BEMANNINGSSITUASJONEN

Bemanningssituasjonen i -85 har i store trekk vært god, selv om vikariater og lengre kursopphold har gjort bildet noe broket.

Naturverninspektør Jon Suul fikk fra 1.9. innvilget 1 års permisjon for å gå over i stilling som avdelingsdirektør ved Direktoratet for naturforvaltning. I hans sted ble naturvernkonsulent Torfinn Rohde konstituert som inspektør. I stillingen som førstekonsulent vikarierer Tørris Ekker. Stillingen som naturvernkonsulent (Ekkers) sto vakant ut året. Førstesekretær Randi Hårstad har fungert i egen stilling i hele 1985.

Engasjert konsulent Olav Nord-Varhaug fikk fra 1.12.85 fast stilling som førstekonsulent ved DN etter å ha vært ved miljøvern-avdelingen i ca. 2 år.

Engasjert konsulent Runa Bø startet opp arbeidet med etablering av et EDB-register for naturvern (EDNA) fra august og fortsetter med dette i 1986.

Hovedfagsstudent Svein Håkon Lorentsen var tilsatt 1 mnd. for å bearbeide registreringene til sjøfuglplanen.

Konsulent Jon Arne Sæter jobbet i 3 mnd. med utarbeidelse av informasjonsmateriell.

Hovedfagsstudentene Dag Vongraven og Frode Aarvik utførte merking av våtmarksområder i tilsammen 1 1/2 mnd.

Cand.real. Morten Ekker var engasjert 1 mnd. med arbeid i forbindelse med Froan-området.

Cand.scient. Ingerid A. Pettersen hadde et 3 mnd. engasjement i forbindelse med verneplan for barskog i fylket.

Georg Bangjord var engasjert 1 mnd. i forbindelse med fugleregistreringer på Gauldalsvidda.

Konsulent Odd Inge Vistad utførte registreringer i Roltdalen (1/4 mnd.).

Kontorfullmektig Bjørg Høien gjennomførte en grundig gjennomgang og systematisering av seksjonens arkiver.

I tillegg til de fast ansatte og engasjerte/tilknyttede direkte til avdelingen, har i alt 18 personer vært engasjert som oppsynspersonell i tilknytning til verneområdene i fylket. 5 nye personer er engasjert i denne typen arbeid i løpet av 1985. Disse er:

<u>Navn</u>	<u>Adresse</u>	<u>Område</u>	<u>Kommune(r)</u>
Kari Kollé	7130 Brekstad	Grandefjæra	Ørland
		Hovsfjæra	"
		Innstrandfjæra	"
		Kråkvågsvaet	"
		Litlvatnet	Agdenes
		Eidsvatnet	Bjugn
		Bingholmsråsa	Åfjord

Paul Sandnes	-7482 Glåmos	Molina	Røros
Johan Ersland Rein	7105 Stadsbygd	Strømmen Grønningsbukta	Rissa "
Bergsvein Holte	7349 Soknedal	Holtvatna	M.Gauldal
Jan Ove Gjershaug	Songli Forsøksgård 7320 Fannrem	Svorkmyran	Orkdal

Kari Kolle har full stilling i Ørland kommune som naturvern- og friluftslivssekretær. Stillingen finansieres i sin helhet over seksjonens forvaltningsbudsjett. Dette er en forsøksordning som i første omgang vil vare ut 1986. Seksjonen bidrar også med midler til de kommunale stillingene i Selbu og Trondheim.

B. NATURVERN

1. Koordinering og styring av naturvern faglige registreringer

- Barskogsregistreringer. I samarbeid med fylkeslandbrukskontoret, skogetaten og Økoforsk gjennomførte en i 1985 en inventering av verneverdige barskogsområder i fylket. Ca. 25 områder ble inventert.
- Bearbeidelse av sjøfuglmaterialet fortsatte i 1985, med innsamling av kompletterende opplysninger. Arbeidet ventes avsluttet avsluttet våren 1986.
- Økoforsk v/Jarle Holten m.fl. gjennomførte registreringer av havstrandvegetasjon og foretok botaniske undersøkelser i Aust-råtlunden landskapsvernområde.
- Økoforsk v/Kjetil Bevanger startet arbeidet med en registrering av sildemåkens bestandssituasjon. Registreringen foregikk på Tarva i Bjugn.
- I Froan ble registreringene av sjøfugl og sel fulgt opp, delvis i regi av fylkesmannen og delvis i regi av DN's sjøfuglprosjekt. Miljøverndepartementet og Fiskeridirektoratet v/Havforskningsinstituttet deltok også her. Det femårige feltingsprogrammet for kystsel ble avsluttet høsten 1984. I påvente av en forvaltningsplan for kystselbestandene ble det gitt dispensasjon for felling av inntil 50 havert og 5 steinkobbe i 1985. 32 havert og 5 steinkobbe ble felt.
- På Sølandet i Røros gikk botanisk avdelings studier av flora og vegetasjon i området videre, i regi av Asbjørn Moen. Egen rapport fra disse undersøkelsene foreligger. Økoforsk v/Kaare Aagard startet opp et undersøkelsesprogram av den lavere fauna i området. Det er også gjort registreringer av fuglelivet i området.
- På Molina i Røros har Kjell Ivar Flatberg v/botanisk institutt, UNIT, gjort undersøkelser av torvmoser.
- I Femundsmarka gjennomførte Økoforsk v/Eli Fremstad slitasjestudier på vegetasjon som følge av tråkk. Det ble også gjort en brukerregistrering av marka i regi av KOMMIT og Sveriges Lantbruksuniversitet.

- I Dovre-fjell nasjonalpark og i de tiliggende landskapsvern-områdene foregår en rekke prosjekter, knyttet til studier av både flora og fauna. Disse drives i tilknytning til den biologiske stasjonen på Kongsvoll.

2. Forberedelse av vernesaker etter naturvernloven

Ingen nye områder er vernet i 1985. Det har vært arbeidet med 2 verneplaner for utsatte naturtyper, samt 2 enkeltverneforslag.

- Verneplan for kvartærgeologi ble sendt på høring i desember. Planen omfatter i alt 15 områder på tilsammen ca. 50 km². Det største området er Håkkådalen i Midtre Gauldal som omfatter 22 km².

4	områder	foreslås	som	naturreservat
3	"	"	"	naturminne
8	"	"	"	landskapsvernområde
1	"	"	"	naturreservat kombinert m/landskapsvern

P.g.a. delvis store økonomiske interesser knyttet til grusforekomstene, forventes det aktiv debatt om planen.

- Verneplan for myr ble ferdigskrevet i løpet av året. Planen omfatter 21 områder på tilsammen ca. 33 km². Det største foreslåtte området er Høgkjølen/Bakkjølen i Meldal kommune, på vel 12 km². Alle områdene foreslås vernet som naturreservat. Planen sendes på høring 1. halvår -86.
- Verneforslag for Momyra i Åfjord ble oversendt Miljøvern-departementet på vårvinteren. Myrutvalget var på befaring i september, og anbefalte enstemmig forslaget vedtatt på visse betingelser. Saken forventes å passere statsråd i løpet av 1. halvår 1986.
- Verneplan for Sylane. Etter diskusjoner med Miljøvern-departementet er en kommet til at det skal foreslås et ca. 200 km² stort verneområde i Sylane. Området vil bestå av et ca. 125 km² stort landskapsvernområde i det sentrale fjellmassivet og et ca. 75 km² stort naturreservat på myrområdene nord for Essand-sjøen. Forslaget forventes sendt ut på høring 2. halvår 1986.
- Verneplanene for edelløvskog og verneplanen for Trollheimen ligger i departementet i påvente av videre behandling.
- Det har ikke vært bevegelse i utvidelsesplanene for Femundsmarka og Sølandet i 1985.
- Arbeidet med nasjonalparkutredningen har fortsatt i 1985, og en NOU forventes 2. halvår 1986. Her vil bl.a. Roltdalen, Gauldalsvidda og Rien/Hyllingen-områdene behandles og prioriteres.

3. Forvaltning

Arbeidet med den daglige forvaltningen av verneområdene legger stadig mer beslag på seksjonens tid. Takket være dyktige

medarbeidere i distriktet går arbeidet greitt, og det er klart at en for framtida må styrke det lokale leddet i naturvernforvaltningen.

A. Nasjonalparkene

Samarbeidet med både Gudbrandsdal og Sør-Trøndelag Skogforvaltning går godt. Det er imidlertid å ønske at fylkesmannen for framtida får en mer aktiv posisjon i forvaltningen av nasjonalparkene. Dette er forhold som forventes avklart gjennom den pågående nasjonalparkutredningen.

- Dovrefjell. Forvaltningen av området fungerer godt. Det har i løpet av året vært noen få tilfeller av ulovlig snøscooterkjøring. Ellers respekteres vernereglene. Problemer med hærverk på skilt langs E6.
- Femundsmarka. Forvaltningen av området fungerer godt. I løpet av året har et par tilfelle av langvarig teltslaging/lavvbygging medført debatt og reaksjoner lokalt. I samarbeid med Hedmark fylke, Jämtlands län og Kopparbergs län og MD ble det utgitt en 4-språklig informasjonsbrosjyre om området.

I desember ble det kjøpt inn ny snøscooter til oppsynet.

B. Naturreservatene

- Leinøra og Gaulosen naturreservater
Oppsynsordningen under Trondheim kommune fungerer meget bra. En er noe plaget av hærverk på skilt og merker. Våren -85 ga seksjonen ut en informasjonsbrosjyre om området.
- Havmyran
Oppsyn er utført etter avtale.
- Froan
Oppsyn er utført etter avtale.
Fellingsprogrammet for havert er sluttført, og i -85 ble 32 havert skutt. Det er merket ca. 350 skarv av begge arter i området.
- Grandefjæra
Området ble ferdig merket i 1985.
Arbeidet med telestasjonen like innenfor vernegrensa er påbegynt. I løpet av året er 2 dispensasjonssaker behandlet. Begge har endt med avslag i siste instans.
- Litlvatnet
Oppsynsordning etablert fra høsten.
- Grønningsbukta
Oppsynsordning etablert fra 2. halvår.
- Nordre Snøfjelltjønn
Merking av området ble forhindret p.g.a. tidlig snøfall.
- Slettestjønn
Området brukes i undervisningsøyemed av Stølsvang leirskole.

- Litlbumyran
P.g.a. mannskapsmangel ved skogforvaltningen har oppsynet vært redusert. Lars Bagøien ved VAR-seksjonen har utarbeidet kostnadsoverslag for bygging/restaurering av dam v/Svorkas utløp fra området.
- Svorkmyrene
Oppsynsordning etablert 1. halvår. Noe problemer med uheldig hogst av ved langs kanten av området. En dispensasjonssak ble innvilget.
- Sølandet
Oppsyn og skjøtsel er utført av Nils Stenvold. Besøkstallet til reservatet er stigende. 193 daa. ble slått, og det er brukt 470 timeverk til dette arbeidet.
- Molinga
Oppsynsordning etablert fra 2. halvår. Etter initiativ fra oppsynsmann Paul Sandnes er det startet opp arbeid med å anlegge en rasteplass v/Molinga bru. Ordningen forventes å tre i kraft fra sommeren -85.
- Holtvatna
Oppsynsordning etablert fra 2. halvår. Grensejustering foretatt på høsten. Området kan egne seg til forsøk med vanngående slåmaskin.
- Gåstjørnan
Oppsynsordningen redusert p.g.a. mannskapsmangel v/skogforvaltningen.
- Hukkelvatna
Oppsynsordningen redusert p.g.a. mannskapsmangel v/skogforvaltningen.
- Råndalen
Oppsyn utført etter avtale.
- Låen
Oppsyn utført etter avtale. Observasjoner av fuglelivet utført.
- Stråsjøen/Prestøyan
Merking utført på høsten. Ulovlig beltevognekjøring innafor reservatgrensene innmeldt til politiet. Saken er foreløpig henlagt.
- Det Angellske naturreservat
Oppsyn utført etter avtale.

C. Landskapsvernområde

- Gaulosen
Se under naturreservat.
- Froan
Se under naturreservat.
- Austråtlunden
Et rolig år i Lunden. Parken er slått og det har vært ryddingsarbeider langs stien. 12-15 sauer har beitet i Lunden.

Besøkstallet er stigende, men medfører foreløpig ikke forvaltningsproblemer. Det har foregått formeringsforsøk på både eika og linden. Forsøkene med linden synes å gå godt, mens eika er mer gjenstridig. 2 forskningsprosjekter har pågått i Lunden. Rapporter fra disse ventes ferdig våren -86.

- Været
Oppsyn utført etter avtale. Det er ikke registrert overtredelser av vernebestemmelsene. Den årlige ryddeaksjonen er gjennomført. (Se ellers under avsnitt 1.)
- Grytdalen
DN v/Rolf Langvatn har utarbeidet forslag til skjøtselsplan for området. Dette har medført at det nå skal arbeides med et bredt anlagt skjøtselsplanarbeid i regi av Økoforsk og Viltforskningen/DN. Oppsyn og forvaltning utføres av DN etter avtale med fylkesmannen.
- Femundsmarka
Se Femundsmarka nasjonalpark.
- Drivdalen og Kongsvoll

D. Plantefredningsområder

- Sakrisodden
Sibirstjernen formerer seg sakte, men sikkert under Jorunn Sakrisvolls overvåkning.

E. Fuglefredningsområder

- Innstrandfjæra
Oppsynsordning etablert fra 2. halvår.
Området er gitt Ramsarstatus.
- Hovsfjæra
Oppsynsordning etablert fra 2. halvår.
Det er gitt dispensasjon til fullføring av jordbruksdemning i området. Området er gitt Ramsarstatus.
- Kråkvågsvaet
Oppsynsordning etablert fra 2. halvår. Det er søkt om dispensasjon for oppdyrking av ca. 600 daa. fjærearealer i området. Søknaden avslått i siste instans.
Området er også berørt av en disposisjonsplan for Kråkvåg

m/ bl.a. planer om molo tvers over vaet. Det er også ønske om å bygge bruforbindelse mellom øyene.
Området er gitt Ramsarstatus.
- Strømmen
Oppsynsordning etablert fra 2. halvår.
- Eidsvatnet
Oppsynsordning etablert fra 2. halvår.
- Bingsholmsråsa
Oppsynsordning etablert fra 2. halvår.

- Fitjan
Oppsyn utført etter avtale. Fugleregistreringer gjennomført.

F-I. Naturminner

Artsfredninger

Fyrstasjoner

Administrative fredninger

Se årsrapport -84.

4. Erstatningssaker

Ved lovendring av 15. februar 1985 ble naturvernloven endret slik at naturreservater og naturminner skal erstattes som om det ble foretatt ekspropriasjon. Lovendringene ble gitt tilbakevirkende kraft fra tiden etter 1. januar 1982.

Dette medførte at både vernet av Havmyrene og forandringene av vernebestemmelsene for Været, samt hele våtmarksplanen behandles etter disse reglene. I alt 22 områder.

Alle grunneiere ble varslet, med frist til 31.12.85 om å fremme krav. Innen fristens utløp hadde 177 av 275 fremmet sine krav. Arbeidet med dette har krevet en god del tid, men hovedbelastningen forventes å komme i 1. halvår 1986.

5. Naturvern i oversiktsplanleggingen

Seksjonen har som vanlig deltatt i den interne saksbehandling av oversiktsplaner ved embetet. Etter hvert som de fleste kommunene har utført egengodkjenning bør det settes inn større ressurser på veiledningssida, da vår mulighet til å påvirke vedtakene ligger her. Vernekatalogen ser ut til å bli brukt ute i kommunene i kommuneplansammenheng.

Fra midten av august har Runa Bø vært engasjert til å jobbe med EDNA (EDB-register over naturvernområder). Hun fortsetter i 1986 og vil da også lage tilsvarende register for friluftsområdene i fylket. Registrene er først og fremst ment å være et hjelpemiddel for kommunene i deres arealplanlegging.

Fra 1985 har behandling av konsesjoner for produksjonsanlegg for settefisk og matfisk tatt mye tid. Det er utarbeidet retningslinjer for saksbehandlingen ved avdelingen.

6. Naturvern i større enkeltsaker

Av større enkeltsaker som har vært innom seksjonen til behandling i år nevnes:

Rusasetvatnet (Ørland) - senkning/verneinteresser
Malmleting - Dovre og Femundsmarka
Roltdalen (Selbu) - Flerbruksplan
Grusuttak i Gaula

7. Verneplan III/Samlet plan for vassdrag

Verneplan III for vassdrag ble på våren fremmet av regjeringen som stortingsmelding (St.prp. nr. 89, 1984-85). I denne mottok vi med glede beskjeden om at regjeringen vil gå inn for varig vern av Gaula, og med beklagelse meldingen om at Garbergelva åpnes for konsesjonsbehandling. Det er nå å håpe at Garbergelva kommer med i Verneplan IV, som bebudes i samme stortingsproposisjon.

En "Samlet plan for vassdrag" ble presentert i Stortingsmelding nr. 63 (1984-85). For Sør-Trøndelags vedkommende må denne betraktes noe blandet sett ut fra friluftsliv- og naturverninteressene. Gaula er plassert i kategori III. Hiåsjøene og Henvola ble plassert i kategori II, det samme gjaldt Sjøa/Toråa og Remma, mens Svorka, Lødølja og Osa-elva er plassert i kategori I. Arbeidet med Samlet plan går videre. Øvre Glomma ser ut til å være utsatt for stadig nye angrep fra Glommen og Lågens brukseierforenings side. Dette vassdraget er et av de aller mest verdifulle i fylket, både hva angår flora, fauna og friluftsliv og bør gis varig vern.

C. FRILUFTSOPPGAVER

1. Sikring, opparbeiding, drift og vedlikehold av offentlige friluftsområder

Til de ovenfornevnte aktiviteter ble det i år bevilget:

Fylkesfriluftsnemndas budsjett:	kr. 250.000
Statsmidler 1422.60 tilskott:	" 165.000
" 1422.31 hel dekning:	" 280.000
Sum	<u>kr. 695.000</u>

Det ble mottatt søknader om midler fra 17 kommuner på 30 forskjellige anlegg. Samlet søknadssum kr. 2.174.000. Av store prosjekter det ble bevilget midler til er Øyungen i Agdenes og Flatholmene i Malvik. To anlegg for funksjonshemmede i Trondheim kommune mottok støtte, Haukvatnet (rullestolsti) og Nidelva (fiskebrygge, sikringsgjerde). Det ble også bevilget kr. 100.000 til Magerøya i Hemne.

For nærmere spesifisering av fordeling av midlene vises det til fylkesfriluftsnemndas årsmelding.

2. Friluftsliv i oversiktsplanleggingen

Saksbehandlingen her er parallell til naturvernbehandlingen (se pkt. 8.6).

3. Friluftsliv i større enkeltsaker

I forbindelse med etablering av forhåndslager for militært materiell i Kalvåa på Ørland har seksjonen vært engasjert med å få gjennomslag for friluftslivsinteressene. Saken er foreløpig ikke avgjort.

4. Motorferdsel

Bruken av motoriserte kjøretøyer i terrenget er tiltagende også i Sør-Trøndelag. Ennå har vi ikke fått de samme tilstandene som i Nord-Norge, men i enkelte kommuner, f.eks. Selbu og Tydal, er snøscooterbruken nå så stor at det utvilsomt virker belastende på naturmiljøet, og ikke minst på friluftslivet. Fra F/N-seksjonens side er det imidlertid lite man kan gjøre, da lovverket forvaltes kommunalt. Friluftsliv og naturvern hensyn synes å tillegges liten vekt ved avgjørelser om dispensasjoner.

På oppfordring fra departementet har vi imidlertid prøvd å skaffe oss en oversikt over scooterbruken/mengden i fylket. Trondheim topper listen med 240 scootere, mens Røros (214), Selbu (190), M. Gauldal (187), Tydal (132) og Holtålen (128) følger godt etter.

Tilsammen er det i Sør-Trøndelag ca. 1.500 registrerte snøscootere. I tillegg må en regne med at det finnes en god del uregistrerte.

Fra MD er det signalisert at det forberedes tiltak for å stramme inn bruken av scootere, og en imøteser disse med spenning.

D. FELLESOPPGAVER

1. Informasjon

Informasjonsaktiviteten ved seksjonen trappes opp, og i løpet av året er det blitt produsert rapporter, brosjyrer, artikler, foredrag, TV-program og radioprogram. En oversikt over dette gis i det etterfølgende.

På oppdrag fra Statens Naturvernråd deltok også avdelingen ved messen "Sport og fritid" i Nidarøhallen i dagene 8.-9. juni.

Rapporter (MVA-serien)

- 1/85 : Femundsmarka. En naturfaglig og forvaltningsorientert betraktning av mulighetene for en utvidelse av Femundsmarka nasjonalpark i Røros kommune. 14 s.
- 2/85 : Sylane. - En historisk og naturvernmessig vurdering av Essand-Sylane-Nedalsområdet. - Forslag til opprettelse av et kombinert naturreservat og landskapsvernområde. 23 s.
- 3/85 : Naturvernområder i Sør-Trøndelag fylke. Statusrapport pr. 1.3.1985. 237 s.
- 4/85 : Roltdalsalmenningen - framtidig naturvernområde? 34 s.
- 6/85 : Verneplan for barskog i Sør-Trøndelag - Hvorfor? 10 s.
- 7/85 : Skjøtselsplan for Sølendet Naturreservat. 15 s.

Brosjyrer

"Rogen, Långfjellet, Tofsingdalen, Femundsmarka og Gutulia - Swedish - Norwegian national parks and nature reserves."

"Gaulosen og Leinøra naturvernområder, Trondheim og Melhus."

Det er også bidratt med midler til brosjyren "Natur på Nord-Fosen" som er utgitt av Sør-Trøndelag fylkeskommune.

Foredrag

"Trollheimen - verneområde fra 1986."
Trondheim Turistforening, Oppdal. 14.01. (Rohde)

"Sur nedbør/skogdød." Trondheim BUL, 23.03. (Rohde)

"Fuglelivet og dets forutsetninger på Svalbard", Ny Ålesund, Svalbard, ultimo juli. (Ekker)

"Svalbards dyre- og fugleliv", Beian, Ørland, ultimo april. (Ekker)

"Naturvern- og friluftsliv i Sør-Trøndelag", Fosen folkehøgskole, mars. (Rohde)

"Kvartærgeologi og kulturlandskap i Gauldalen", Museumsforeningen, Hovin, september. (Nord-Varhaug)

"Naturforvaltning og friluftsliv i Sør-Trøndelag", Fylkeslandbrukskontorets årlige kurs, Røros, mars. (Suul)

2. Samarbeid

For en bredere omtale av seksjonens samarbeidslinjer henvises til årsrapporten for 1984. Av spesielle saker for inneværende år nevnes her:

- Statens vegvesen : Samarbeidsavtale om håndtering av skiltsaker langs offentlig veg. (Naturvernlovens § 15 og Veglovens § 33)
- Fylkeslandbrukskontoret, skogetaten : Samarbeidsprosjekt om registrering av verneverdig barskog i Sør-Trøndelag.
- KOMMIT - Femundsmarkaprojektet -
Odd Inge Vistad starter fra og med 1986 opp i en 3-års stilling som universitetsstipendiat knyttet til prosjektet. Runa Bø deltok på KOMMITs studietur til Sverige i september.
- Sør-Trøndelag Skogforvaltning - deltakelse i utredningsarbeid om Roltdalsalmeningen.
- Trondheimsregionens friluftsråd - delfinansiering av sekretariatstilling.
- Grenseregionalt møte mellom Nord-Trøndelag/Jämtland og Sør-Trøndelag ble i år arrangert på Ørlandet i dagene 3.-4. juni, med god deltagelse fra begge land.

Tema som ble drøftet var faunaforvaltning knyttet til store rovdyr, sur nedbør, felles verneområder og naturinformasjon over grensene. Det ble arrangert befaringer til friluftsområder på Ørlandet og naturvernområder samme sted. I år deltok også representanter knyttet til länsstyrelsen i Västerbotten län.

- Naturinformasjon i Midt-Norden ble også drøftet på et møte i Østersund 29. oktober, hvor representanter for de samme fylker/län deltok. Det tas sikte på å lage en bok, med Gunnar Bruzewits som forfatter. Ekker er seksjonens kontaktmann i denne saken.

3. Sekretariatfunksjoner

Fylkesfriluftsnemnda. 5 møter, 56 saker.
Rådgivende utvalg for Froan. 1 møte.
Tilsynsnemnda for Austråttlunden. 1 møte.

4. Utvalg

Suul har deltatt i et utvalg i MD som har vurdert friluft- og naturverninteresser i kommuneplansammenheng. 4 møter avholdt.

Ekker deltar i interdepartementalt utvalg for forvaltning av kystselstammen. 3 møter er avholdt.

Rohde deltar i arbeidsutvalg for flerbruksplan i Roltdalen. 1 møte avholdt.

Ekker er med i et utvalg som vurderer framtidig bruk av Buvikfjæra i Skaun. 2 møter avholdt.

Suul var medlem i tilsynsutvalget for Songli. Møte ble avholdt 29. april.

5. Administrasjon og økonomi

I tabellen nedenfor er satt opp en oversikt over disponible midler ut over kap. 1406 (MVA) og mannskapsmengden. Dette gir et inntrykk av året som har gått.

Mannskap

Fast ansatte	(4)	3,8 årsv. (4,2.)
Engasjerte	(2)	1,1 "
Tilknyttede	(9)	1,0 "
Kommunale	(3)	0,7 "
<u>Oppsyn</u>	<u>(18)</u>	<u>2,3 "</u>
Sum	36	8,5
<u>Overtid</u>		<u>0,4 årsv.</u>

Total sum: 36 pers. 9,3 årsverk

Regnskap -85 (faste stillinger)

<u>Forvaltning: Kap. 1422</u>	
Lønn (01.2 og 21.1)	307.000
Varer og tjenester (11.6 og 21.2)	363.000
Opparb. og skjøtsel (31.1)	350.000
" " " (31.2)	280.000
Tilskudd fril.liv (60)	165.000
Egenstyrte prosjekter:	
Sjøfugldata (1427.21.4.6)	33.000
Sport og fritid	27.000
<u>Gauldalsvidda</u>	<u>20.000</u>
Sum	<u>1.545.000</u>

Det meste av administrasjonsoppgavene faller på naturverninspektøren, med meget god hjelp av administrasjonssekretær Bjørg Bye spesielt og resten av seksjonen, samt miljøvernlederen.

6. Eksterne kurs/studieturer/videreutdanning

Suul deltok 5.-7. mars på FAO-kurs i lederutvikling i Trondheim.

Suul deltok også på nordisk embetsmannskomite for miljøvern's møte i København 19.-21. juni, og på nordisk naturinformasjonsmøte i Stockholm 27.-29. juni.

Suul og Rohde deltok på Miljøverndepartementets fagsamling i Fredrikstad 10.-13. juni.

Ekker deltok på kystsoneseminar i Bodø i februar.

Bø deltok på KOMMITs studietur til Syd-Sverige i september.

Ekker deltok som foreleser på KOMMITs Svalbardkurs i Ny Ålesund i august.

Rohde ble opptatt på Miljøverndepartementets videreutdanningskurs i samfunnsplanlegging, SAM-PLAN, og har deltatt på to 14 dagers kursperioder i september og november.

Fylkesfriluftsnemnda var på studietur til Jämtland og Västerbotten i juni (3 dager). Fra seksjonen deltok Dørum, Ekker og Suul.

7. Egne kursarrangement

5. og 6. desember ble det avholdt kurs for oppsynspersonellet på Baardshaug Herregård, Orkanger. Vel 40 personer deltok. Direktoratet for naturforvaltning var sterkt representert og presenterte seg via foredrag og sang. Skjøtsel og forvaltning av verneområder var hovedtema, og dette ble belyst via foredrag fra både lokale og sentrale krefter.

Fra deltakerne ble det ytret ønske om at en neste år bør gi kurset et mer praktisk retta preg.

Seksjonens interne opplæringskurs på Kongsvoll i mars gikk av stabelen samtidig med N-avdelingens organisasjonsmøte. Tema for møtet var "Kontakter i naturvern- og friluftslivsarbeidet i Sør-Trøndelag". Seksjonen bidro også med 1 dags kurs for N-avdelingen med tema : "Naturvern- og friluftslivsarbeid på fylkesplan - En introduksjon." Vi bidro også sosialt med "Grønt teater" og multimedia-show som presenterte Sør-Trøndelag i tekst, musikk og bilder.

3. VILT

RESSURSER

Arbeidskraft

1. Viltkonsulent Arne Belsaas f. 041222 1 årsverk
2. Fag " Øystein Lorentsen f. 180654 8 mndr.
3. " " Tore Bjørnset f. 140661 5 "
4. Vi har felles kontortjenester med de øvrige seksjoner, og vi har tilfredsstillende kontorlokaler og utstyr.

Vi hadde i 1985 følgende reiseaktivitet:

	<u>A.B.</u>	<u>Ø.L.</u>	<u>T.B.</u>
Reisedager:	27	31	31
Kjørt km.:	3453	2017	5247

Engasjementer som er avhengig av midler fra kap. 1427, kommer sent i gang pga. gjeldende budsjettprosedyre.

Økonomi-budsjetter

Kap. 1406

01.2	Ekstrahjelp	10.800	
11.2	Kurs	9.000	
11.3	Reiser	28.000	
11.5	Analyse	<u>3.000</u>	kr. 50.800,-

Kap. 1427

21	Jegerprøve annonser	14.000	
	" refundert v.n.	2.043	
71.1	Adm. utg. viltn.	265.000	
71.1.3	" fallvilt "	90.940	
71.3	Rovdyr kurs	10.000	
71.4	Tilskott viltformål	<u>260.000</u>	kr. 641.983,-

sum kr. 692.783,-

Fordeling post 71.1 til 25 viltnemnder:

POST	Formanns- godtgj.	møter/reiser for V.N.	ettersøk fallvilt	tiltak	jegerprøve	SUM
71.1	-1	-2	-3	71.4	21	
=====	=====	=====	=====	=====	=====	=====
SUM	38.101,50	141.618,21	90.940,67	50.880,99	2.043,29	323.584,71
SNITT V.N.	1.524,06	5.664,73	3.637,85			
%	12	44	28	16	1	

Den ordning vi har med viltnemnda i hver kommune, gir oss et godt lokalt kontaktnett. Vi er også fornøyd med den sekretørordningen vi har ved at 21 av 25 viltnemnder har sekretær fra landbrukskontoret.

Postnr. 71.4 Fordeling tilskudd viltformål

1. Vinterbeitenes betydning for elg	kr. 80.000,-
2. Videreføre undersøkelse om kortnebbgås osv.	kr. 50.000,-
3. Lærebok om "Elgen som valgfag i ungdomsskolen"	kr. 30.000,-
4. Sosiobiologisk undersøkelse vedr. org. av vald	kr. 80.000,-
5. Disponibelt	kr. 20.000,-
	<u>kr. 260.000,-</u>

Størrelsen av tilbakeføring av kap. 1427 er ikke tilfredsstillende. Sør-Trøndelag tappes årlig for ca. 1 mill. kr. av det som betales inn av jegerne i fylket til viltfondet.

MÅL - jfr.formålsparagrafen, viltlovens § 1

1. Bevare viltets leveområder

For å kunne etterleve dette mål må vi kjenne alle arters minimumsbehov på de ulike tider av året. Våre ressurser og kunnskaper er ennå for mangelfulle til å kunne gjennomføre dette. Vi startet en viltregistrering i 1980 som førte frem til en felles vernekatalog med naturvernsektoren i 1981, utgitt av fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

I 1984 ble viltområdekartet i 7 kommuner revidert, og vi fikk behov for en mer tidsmessig måte å lagre store data på. Vi forespurte Geografisk institutt, og vi fikk i gang et prosjekt med Geir Harald Strand, som utarbeidet programmet:

"Redigerings- og søkersystemer for viltområderegistering", feb. 1985.

Med tiden har flere fått interesse for dette arbeidet. Miljøvern-departementet kom inn i bildet, og resultatet er blitt et Fics-program som skal brukes for hele landet.

Etter så kort tids bruk har vi ikke skiftet vårt program, men vil avvente de erfaringer vi får, og hva andre kommer frem til. Bruken av viltområdekartet som temakart i plansammenheng i de enkelte kommuner er ikke tilfredsstillende. Dette vil det bli gjort noe med i 1986.

2. Utnyttelse av viltproduksjonen

Tilgjengeligheten av mat vinteren 1984-85 var meget god. Vi fikk snø først 1 februar -85, dvs. ca. 3 måneder lang vinter. Vinteren 1985-86 fikk vi snø ca. 10 november og har hatt tildels betydelige snømengder i midtre deler av fylket. Dette har ført til 6 måneders sulteperiode for hjortedyra med tildels stor dødelighet. Vi må forvente at siste vinter vil få negativ virkning på mange arter der denne vinteren har vært streng og dyreantallet stort.

Vi har i dag stor underbeskatning i forhold til produksjon av alle de viktigste jaktbare viltarter.

Ryper er den viltart flest jegere jakter på. De to siste år har vært de to beste produksjonsår på 20 år, og bare en liten del av produksjonen er utnyttet. Produksjonen av ryper har til alle tider variert og er naturgitt.

Elgen er fylkets viktigste viltart, og det er på nytt satt avskytningsrekord med nærmere 1600 elg i fylket (210 tonn kjøtt). Sør-

Trøndelag er det fylket i landet som skyter prosentvis mest av de uproduktive grupper kalv og 1 1/2-åringer. Til tross for dette utnyttet bare halvparten av kalvetilveksten. Vinterbeitet for elg i en del kommuner er til dels hardt belastet.

Hjorteavskyting øker også, og det er registrert tildels stor kalvedødelighet i enkelte områder. Bare 50% av tilveksten er utnyttet gjennom flere år. Fordelingen av uttaket av hjort er ikke så positivt som for elg, og det skytes flere eldre koller enn det skytes kalv. Både for elg og hjort gir store vald 3 ganger så godt resultat som for små vald.

For rådyr er det også satt ny avskytningsrekord med nærmere 1400 dyr. Nærmere halvparten av dette felles på Fosen, med Rissa som største kommune.

Alle disse viltarter + hare er underbeskattet i forhold til produksjonen.

Det er utarbeidet brosjyrer om elgen og hjorten i fylket i 1985 som viser utviklingen av de to viktigste viltarter.

KOMMENTARER TIL DE PROSJEKTER OG TILTAK SOM ER GJORT I 1985

Av tabell 1 i hjortebrosjyren fremgår det at det er de store vald som gir best resultat under jakta. For å gjøre noe med dette fikk vi Institutt for jordskifte og arealplanlegging ved N.L.H. til å tilrettelegge en hovedoppgave om dette. Resultatet ble "Organisering av storviltjakt" av Tore Bjørnbet N.L.H. 1985. På samme tid ble det lagt opp til en spørreundersøkelse for 4 kommuner hvor 2 hadde mange små vald. I alt ble det sendt ut 1000 brev. Spørreundersøkelsen ble gjennomført i samarbeid med Institutt for samfunnsforskning v/Martin Rønningen som laget rapporten: "En analyse av årsaker til samarbeid og mangel på samarbeid - om hjortejaktvald i Agdenes, Hemne, Orkdal og Snillfjord", juli 1985.

For de siste 5 mnd. av året ble Bjørnbet engasjert for å omsette det materialet som var utarbeidet i praksis. (Alt dette gikk på prosjekt 4 for 71.4-posten). Det var særlig i Agdenes og Snillfjord at problemet var størst, og der ble antall vald redusert med henholdsvis 21 og 27%. Et stort arbeid er nedlagt og forteller noe om den innsats som kreves for å få alle parter til å dra i samme retning. Ved siden av de ressurser vi har brukt, har både viltnemnda og skogoppsynets folk tilført mye til dette prosjektet.

I Selbu fortsetter det 3-årige prosjektet som er omtalt i årsrapporten for 1984. Her er også igangsatt en registrering av eiendom- og valdstruktur med samme mål som for Agdenes og Snillfjord.

Våre markers bæreevne for de ulike arter er et annet hovedproblem i viltforvaltningen. I løpet av året ble viltnemnda i 7 elgkommuner opplært til en enkel registreringsmetode. Resultatet er omtalt i fylkesmannens rapport av 9/85 av Øystein Lorentsen, juli 1985. I Klæbu ble det bygd et inngjerdet prøvefelt for å kunne demonstrere elgens beitetrykk på vegetasjon.

I 1985 ble det gjennomført et prøveopplegg for jegerprøven. Vi ønsket dette gjennomført på lokalplanet, og alle viltnemndene påtok seg oppgaven. Jegerorganisasjonen har utdannet 138 instruktører i 18 av de 25 kommunene. Opplegget med jegerprøven fikk ikke den store oppslutning, da jegerregisteret ikke ble lukket, og det var fri adgang

til å komme inn i jegerregisteret uten å ta prøven. Sør-Trøndelag er pr. 01.04.85 det fylket som har flest jegere, - 15.788 som er 9,6% av jegerne i landet. Antallet jegere økte med 25% siste året.

Vi hadde fortsatt endel klager på gjess som gjorde skade på åker og eng (prosjekt 2). Vi hadde også klager på oter som gjorde skade i fiskeoppdrett og ærfugl som høstet produksjon i blåskjellanlegg. Øystein Lorentsen utredet dette, og vi fikk frem en del opplysninger som gir oss mulighet til å ta standpunkt i slike saker. I alle nyanlegg av skjell og fiskekultur blir alle søkere gjort oppmerksom på at viltskader er noe eiere av anlegg selv må gardere seg mot.

Vi har arbeidet videre med "Elgen som valgfag i ungdomsskolen" (prosjekt 3). Vi har fått Landbruksforlaget interessert i utgivelsen, og deres konsulent har gitt utkastet en fordelaktig omtale. Vi regner med at heftet skal være ferdig i 1986.

De utarbeidede brosjyrer inneholder stadig mer viten om de to viktigste viltarter i fylket. Brosjyren om elgen for 1985 er utvidet noe når det gjelder "Sett elg", og vi har nå over 10.000 observasjoner pr. år, som omfatter 95% av felte elg i fylket. Vi har nå fått dette materialet inn på egen datamaskin og står foran en betydelig utvikling i bruk av dette materialet. Vi kan nå se at etter jakt inneholder stammen fortsatt 30% kalv til tross for at det skytes 46% kalv i fylkets totale avskytning. Dette tilsier at kalvuttaket bør bli betydelig større. Det samme gjelder sannsynligvis for hjort og rådyr.

Den investering vi gjorde i 1984 av dataterminal, har vist seg å være meget positiv. Konkurransen om bruken er så stor at behovet for flere skjermer har meldt seg etter at det kom egen maskin i huset, og vi får stadig mer data. Vi savner fortsatt en koordinering av viltområdekart og sjøfuglkart. Disse ligger på forskjellige databaser.

I løpet av året er det behandlet 12 ankesaker, og det er justert minsteareal for 8 arter i 6 kommuner. Viltkonsulenten har deltatt i Nordisk Viltkonsulentmøte i Danmark. Det er arrangert 4 møter i viltneemndenes arbeidsutvalg og et fellesmøte for viltneemndene med representanter fra alle kommuner i fylket (80 deltakere).

Vi arrangerte et 2 dagers kurs om spor og sportegn angående store rovdyr og deres byttedyr, for representanter fra de fleste kommuner. Rovdyrgruppa i Viltforskningen stod for den praktiske del.

De kurs og sammenkomster som Direktoratet for naturforvaltning har arrangert for viltkonsulenter er idéskapende og virker meget positivt for koordineringen av konsulentenes arbeid.

4. FISK

Seksjonen har en fast fiskerikonsulentstilling. Til gjennomføring av div. feltarbeid i sommerhalvåret nyttes ekstrahjelp. I 1985 var to personer engasjert ca. 1 mnd.

Av oppgaver som det særskilt er arbeidet med, skal følgende nevnes:

REGULERINGSUNDERSØKELSER

Orkla undersøkes hvert år m.h.p. tetthet av ungfisk. 26 faste lokaliteter spredt over hele vassdraget fiskes med el.fiskeapparat. Dette har pågått siden 1978, og utviklingen til nå tyder på at konsentrasjonen av tungmetall nedenfor Svorkmo har avtatt etter reguleringen av vassdraget.

I forbindelse med Orklareguleringen ble det våren 1985 etablert fredet sone ved utløpet av Svorkmo kraftverk.

I forbindelse med undersøkelsen av gassovertmetningens innvirkning på fiskeproduksjonen i Driva ble det gjennomført et fraktforsøk med smolt i bur forbi Driva kraftverk. Resultatet fra forsøket tyder på at smolten passerer kraftverket uten at den blir synlig påvirket.

Ø. Svorksjø, Orkdal kommune, ble prøvefisket for å vurdere utsettingspålegg.

Det arbeides med å øke vannføringen i Vigda, Skaun kommune.

GYRODACTYLUSUNDERSØKELSER

Undersøkelser foretas hvert år i Driva. Resultatet for 1985 viser ingen forandring fra tidligere, idet innslaget av laksunger ligger på et minimum.

Orkla og Gaula blir overvåket m.h.p. Gyrodactylus ved el.fiske.

SAMLET PLAN

I denne sammenheng ble Rien (Røros - Øvre Glomma-reguleringen) undersøkt. Resultatet viser at Rien er et usædvanlig godt ørretvatn. En regulering (8,6 m) vil ødelegge dette fisket.

FORURENSNING

I samarbeid med VAR-seksjonen ble sidevassdragene i den øvre delen av Gaula undersøkt. Resultatet viser rel. liten påvirkning (rapport nr. 1 - 1986).

I forbindelse med jordbruksforurensning ble Vigda (Skaun) befart (sporadisk el.fiske). Buvatnet (Rennebu) og Liavatnet (Bjugn) ble undersøkt med tanke på O_2 -svikt.

Det er opprettet et inter-nordisk samarbeid for Midt-Norden. Et møte på Storlien konkluderte med at overvåkingen i Trøndelag med tanke på luftforurensning må intensiveres. Anmodning om dette er sendt MD.

SANDGRAVING

Uttaket av sand og grus i Gaula er økende, og det er arbeidet med retningslinjer for konsesjon for slike uttak. I utgangspunktet må all grus tas ut på en slik måte at det ikke får direkte skade for fiskeinteressene.

FISKEOPPDRETT

Antall konsesjonssøknader har vært sterkt økende. Det synes å være behov for rel. strenge retningslinjer for å sikre de ville fiskebestandene, særlig gjelder dette større laksevassdrag. Orienterende møte om retningslinjer for saksbehandling ble avholdt på Hitra med kystkommunene.

FISKETRAPPER

Det har vært gjennomført befaring i Steinsdalselva i Osen kommune for å vurdere utbyggingen av Åseggfossen. Steinsdalselva er et av de større vassdragene i Sør-Trøndelag hvor utbygging av fisketrapp kan være aktuelt.

DIV. MØTER / BEFARINGER / FELTARBEID

Selbu kommune har tilsatt utmarkskonsulent for tre år (1985-87). Det har vært en rekke møter i styringsgruppen for denne stillingen. Det er ønskelig at tilsvarende opplegg gjennomføres for andre kommuner.

Fiskerikonsulenten tiltrer styret for settefiskanlegget Lundamo A/S, som produserer laks og ørret for utsetting i regulerte vassdrag.

Det har vært arbeidet med oppstartning av kommersielt sikfiske i Aursunden. Sviktende økonomi har ført til at prosjektet foreløpig er stoppet.

Søa i Hemne kommune er i samarbeid med Hemne JFF vurdert med tanke på utgraving av nye fiskeplasser. Arbeidet er gjennomført.

Vorma, en sideelv til Orkla, er kanalisert. Det er her satt i gang et mindre prosjekt for å undersøke innvirkningen på fiskeproduksjonen.

I Gaulavassdraget gjennomføres en årlig registrering av ungfisktettheten i hele vassdraget (25 el.fiskestasjoner). Undersøkelsen betraktes som en generell overvåkning av vassdraget.

Det har forøvrig vært møter med distriktets laksestyrer samt flere grunneierlag og JFF.

Deltagelse på DVF's siste etatsmøte på Skei i Surnadal og på fiskerikonsulentenes årlige sammenkomst(Troms).

5. VASSDRAGSFORVALTNING

SAMLET PLAN / VASSDRAGSFORVALTNING

Arbeidet med Samlet plan for vassdrag har vært gjennomført med 1/2 stilling i 1985. Overingeniør Jan Habberstad har vært utlånt fra Sør-Trøndelag fylkeskommune for å drive arbeidet med Samlet plan. Fra september -85 har Habberstad hatt kontorplass hos miljøvern avdelingen.

Miljøverndepartementet har over kap. 1410 post 21.2.659 finansiert arbeidet med kr. 150.000.

Stortingsmelding 63 1984/85 om Samlet plan for vassdrag ble i mars 1985 lagt frem for Stortinget.

Arbeidet med videreføringsprosjekter og andre prosjekter ble startet opp i 1985. Vassdragsrapporter vil bli utarbeidet for:

- Øvre Glomma (samarbeid med Hedmark)
- Garbergelva
- Remma
- Svorka
- Uståa-Gardåa
- Osaelva

Fast stilling for vassdragsforvalter ble utlyst høsten 1985. Planlegging av arbeidsoppgaver utover videreføring av Samlet plan ble påbegynt i 1985 i forbindelse med LTP-arbeidet. Oppgaver innen vannbruk, vannforsyning, energi, konsesjonssøknader m.m. vil være aktuelle for vassdragsforvalteren.

- 1985 RAPPORT 1-1985
FEMUNDSMARKA. EN NATURFAGLIG OG FORVALTNINGSORIENTERT
BETRAKTNING AV MULIGHETENE FOR EN UTVIDELSE AV FEMUNDSMARKA
NASJONALPARK I RØROS KOMMUNE. 16 S.
- 1985 RAPPORT 2-1985
SYLANE. EN HISTORISK OG NATURVERNMESSIG VURDERING AV ESSAND-
SYLANE-NEDALSOMRÅDET. FORSLAG TIL OPPRETTELSE AV ET KOMBINERT
NATURRESERVAT OG LANDSKAPSVERNOMRÅDE. 26 S.
- 1985 RAPPORT 3-1985
NATURVERNOMRÅDER I SØR-TRØNDELAG FYLKE. 237 S.
- 1985 RAPPORT 4-1985
ROLTDALSALMENNINGEN - FRAMTIDIG NATURVERNOMRÅDE ? 37 S.
- 1985 RAPPORT 5-1985
ÅRSRAPPORT VAR-SEKSJONEN 1984. 11 S.
- 1985 RAPPORT 6-1985
VERNEPLAN FOR BARSKOG I SØR-TRØNDELAG - HVORFOR ? 26 S.
- 1985 RAPPORT 7-1985
SKJØTSELSPLAN FOR SØLENDET NATURRESERVAT, RØROS KOMMUNE,
SØR-TRØNDELAG FYLKE. 23 S.
- 1985 RAPPORT 8-1985
ÅRSRAPPORT NATURVERN/FRILUFTSSEKSJONEN 1984. 52 S.
- 1985 RAPPORT 9-1985
I. ELGENS VINTERBEITING.
II BEITEREGISTRERINGER I SØR-TRØNDELAG. 1985. 44 S.
- 1986 RAPPORT 1-1986
FISKEPRODUKSJON OG FORURENSNING I ØVRE GAULA.
EN UNDERSØKELSE AV SIDEVASSDRAG TIL GAULA I MIDTRE GAULDAL
OG HOLTÅLEN KOMMUNER. 22 S.
- 1986 RAPPORT 2-1986
VIGDA I SKAUN - KARTLEGGING AV FORURENSNINGSTILFØRSLER - 35 S.
- 1986 RAPPORT 3-1986
BØRSELVA I SKAUN - KARTLEGGING AV FORURENSNINGSTILFØRSLER - 47 S.
- 1986 RAPPORT 4-1986
PRØVEFISKE I RIEN 1985. 15 S.
- 1986 RAPPORT 5-1986
ÅRSRAPPORT 1985 - MILJØVERNAVDELINGEN I SØR-TRØNDELAG. 31 S.